

Враховуючи рівень розвитку вітчизняного фондового ринку та світові тенденції розвитку, в найближчі роки в Україні продовжиться процес скорочення кількості бірж, консолідації торгів і емітентів на декількох площадках. Для того, щоб в Україні не відбулося «вимивання» цінних паперів українських емітентів за рубіж та остаточна втрата вітчизняної конкурентоздатності необхідно посилити роль державних інститутів в напрямку удосконалення функціонування вітчизняного фондового ринку. Основною ціллю регуляторної діяльності має стати підвищення конкурентоздатності вітчизняної економіки, підвищення добробуту населення та національної безпеки.

Висновки. З точки зору геополітики та геоекономіки, Україна належить до одного з геополітичних центрів Європи і здатна інтегрувати намагання держав Балто-Чорноморської смуги, Східної Європи, Кавказу та Середньої Азії до співпраці. Реалізація цього вибору передбачає, серед іншого, розбудову високоефективного фондового ринку, інтегрованого з фондовими ринками вищеназваних країн, інших держав ЄС та регіональних об'єднань на Американському та Азійському континентах. Водночас, суттєві ризики для України може становити намір Російської Федерації здійснити, згідно із власними національними інтересами, створення міжнародного фінансового центру в Москві. Проте, даний процес, в першу чергу, відповідає інтересам Росії.

Що стосується України, то враховуючи структуру власності, слабкий розвиток вітчизняного фондового ринку, на наш погляд, необхідно посилити спроби об'єднання бірж не тільки з іноземними торговими майданчиками (російськими), але, що найголовніше, з вітчизняними. Будь-які рішення щодо об'єднання фондових бірж мають прийматися в першу чергу з урахуванням національних інтересів України, а не певних фінансових кіл. Поточний рівень розвитку українського фондового ринку поки не відповідає ні потребам економіки країни. Отже, необхідно направити зусилля як державних органів, так і вітчизняних учасників ринку на вдосконалення інфраструктури фондового ринку, систему регулятивних органів задля підвищення конкурентоздатності економіки України в системі міжнародних економічних відносин.

Список літератури: 1. Рибак С.О. Системно-інформаційні індикатори формування ефективного фондового ринку в контексті глобальної конкурентоспроможності / С. О. Рибак, О. Д. Штанько // Економіка та держава – 2011, № 7. – С. 35–36. 2. www.ssmc.gov.ua – сайт ДКЦПФР. 3. www.pfts.com – сайт ПФТС. 4. www.ux.com.ua – сайт Української біржі. 5. www.rts.tu – сайт Фондової біржі РТС.

*Шупілова М. В., Жарков В. М.
м. Харків, Україна*

ВПЛИВ ВПРОВАДЖЕННЯ СОЦІАЛЬНОГО ЖИТЛА НА РОЗВИТОК СУСПІЛЬСТВА

Сучасний етап розвитку суспільства вимагає посиленої уваги до соціального інвестування як цілеспрямованого вкладення ресурсів у розвиток соціальної сфери з метою отримання корисного суспільного ефекту в майбутньому. Витрати, що сприяють підвищенню людської продуктивності, можна розглядати як інвестиції, оскільки поточні витрати здійснюються з тим розрахунком, що їх буде багаторазово компенсовано дедалі значнішим потоком доходів у майбутньому. Серед таких витрат ми виокремлюємо:

Інвестиції в людський капітал – цілеспрямоване вкладення коштів в галузі та сфери, що забезпечують поліпшення якісних параметрів людини, в першу чергу його робочої сили (рівня освіченості, розвитку інтелекту, творчого потенціалу, фізичного і психічного здоров'я, системи мотивації, ціннісних установок і т.д.) [1]. Інвестування в людський капітал має свою особливість: віддача від нього залежить безпосередньо від терміну його використання, тобто визначається часом, що залишився до закінчення працездатного періоду життя людини. Чим раніше зроблено інвестиції в людину, тим довше, за інших рівних умов, вони даватимуть віддачу. Всім відомо, що, якщо почати вивчати іноземну мову ще з дитинства, то вже у студентські роки можна побачити стійкий ефект. Але слід враховувати, що якісніші та триваліші інвестиції приносять, як правило, більший і триваліший ефект.

Соціальне інвестування – спосіб реалізації корпоративної соціальної відповідальності за допомогою цільових програм, які відповідають потребам основних груп зацікавлених осіб – споживачів, персоналу, місцевих спілок [1].

Досліджуючи соціальні інвестиції бізнесу, доцільно виділяти серед них внутрішні, тобто такі, що спрямовані на співробітників компаній, та зовнішні, що спрямовані на розвиток місцевих громад та навколишнє середовище. В якості універсальних соціальних інвестицій виступають вкладення в підтримку добросовісної ділової практики.

Функціональний же вплив соціальних інвестицій та інвестицій в людський капітал на розвиток людини можна показати наступним чином (рисунок 1):

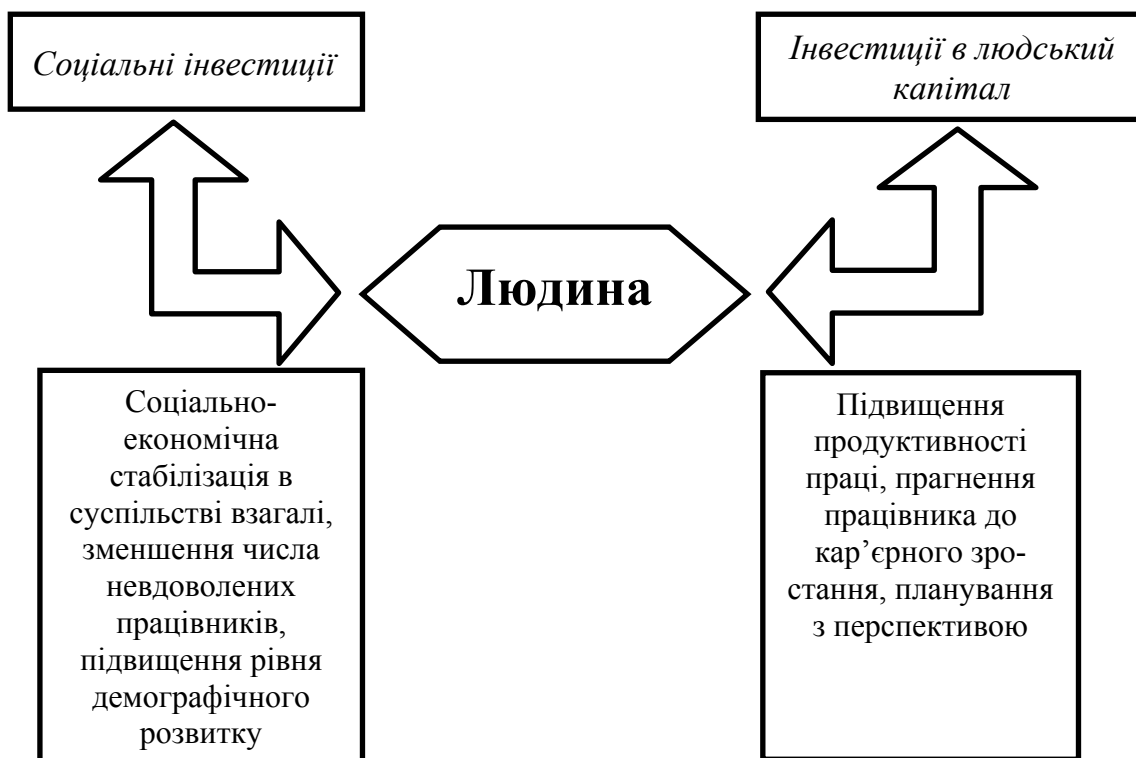

Рисунок 1 – Функціональний вплив соціальних інвестицій та інвестицій в людський капітал на розвиток людини

Якщо враховувати той факт, що інвестиції в людський капітал – це будь-яка міра, розпочата для підвищення продуктивності праці, то до інвестицій в людський капітал

можна віднести витрати на підтримку здоров'я, на здобуття загальної та спеціальної освіти; витрати, пов'язані з пошуком роботи, професійною підготовкою на виробництві, міграцією, народженням і вихованням дітей, пошуком економічно значущої інформації про ціни і заробітки.

Одним з різновидів соціальних інвестицій, на нашу думку, є забезпечення населення соціальним, а головне, доступним житлом. В Україні часто плутають поняття «соціального» та «доступного» житла. Якщо соціальне житло має законодавче закріплення у Законі України «Про житловий фонд соціального призначення» 2006 року, то статус доступного житла й досі не врегульовано.

Соціальним є житло всіх форм власності з житлового фонду соціального призначення, що безкоштовно надається на основі договору найму на певний строк громадянам, які потребують соціального захисту.

Доступне житло – це збудовані і ті, які будуються за державної підтримки, житлові будинки і квартири. Держава частково компенсує будівництво доступного житла чи надає пільгові іпотечні житлові кредити в уповноваженому банку для його придбання. Право на отримання такого житла надається громадянам, які потребують поліпшення житлових умов.

На сьогодні Україна робить невпевнені кроки до вирішення проблеми забезпечення відповідних категорій населення соціальним житлом. Статтею 47 Конституції України передбачено, що кожен має право на житло і держава зобов'язується забезпечити всі умови для покупки, будівництва та взяття в оренду житла. Також у цій статті визначено положення про захист громадян, які потребують соціального захисту. Для реалізації цієї норми розроблений механізм щодо безкоштовного або надання за доступну ціну житла у користування органами місцевого самоврядування. А Наказ Президента N 1077/2007 від 8 листопада 2007 року вказує на те, що житло в Україні будується для категорій бажаючих і тих, що мають право на це житло за законом [3, 4].

Незважаючи на те, що в Україні існує нормативно-правова база, яка формально захищає тих, хто потребує захисту, будується житловий фонд [6], разом з тим реально в Україні просто не існує соціального, а особливо доступного житла. В країні нараховується понад 14 тисяч сімей, з яких понад 2,5 мільйонів – родини, що знаходяться в важких матеріальних умовах. За офіційними даними, 1,3 млн. українців стоять у квартирній черзі, 400 тисяч мають право на отримання житла соціального призначення. Майже стільки ж українських громадян готові самостійно вирішити квартирне питання, але за умови наявності пропозицій доступного житла на ринку нерухомості [7]. Наразі, масштабність житлової проблеми в Україні занадто вражаюча, щоб і надалі її ігнорувати та використовувати лише як привід для порожніх політичних дискусій.

Для вирішення зазначеної проблеми багатьох українців можна використати досвід європейських країн, а саме будувати багато і дешево. Виникає інше логічне питання: де державі брати гроші на будівництво? В цьому ракурсі є корисним досвід Великобританії, яка розробила власну систему будівництва соціального житла. Таке житло надається в оренду, прибуток від якої йде не до державного бюджету, а відразу на будівництво нових житлових об'єктів зазначеної категорії. Через певний термін проживання в соціальному житлі, фізичній особі надається право його викупу зі значною знижкою.

Німеччина пішла схожим шляхом. В цій країні також можна приватизувати соціальне житло на пільгових умовах. Щороку понад 100 тисяч соціальних помешкань в Німеччині передаються у приватну власність [8].

У Франції в середині 1970-80-х років стикнулися з проблемою: будівництво соціального житла знижувало мобільність робочої сили. Бідні родини часто відмовлялись

від переїзду до місцевості із кращими можливостями працевлаштування через високу, порівняно до соціального житла, вартість помешкання. Внаслідок цього райони, забудовані соціальним житлом, поступово перетворились в осередки безробіття і бідності, з підвищеною кримінальною злочинністю. Тому останніми роками у Франції в нових житлових кварталах частина квартир продається за комерційними цінами, частина – з використанням іпотечних кредитів, і понад 20% призначені для малозабезпечених громадян. Дотримуючись такої пропорції, у Франції створюють добросусідські спільноти, а не потенційно небезпечні «бідняцькі гетто» і така практика себе виправдовує. Також цікаво, що у Франції соціальне житло будують приватні компанії, які за це отримують податкові пільги від держави. Соціальне житло віддається у найм малозабезпеченим особам за чітко встановленими державними ставками, при чому приватні компанії поділяють з муніципальною владою повноваження із визначення осіб, яким буде надано право оселитися у соціальному житлі, що суттєво зменшує потенційні корупційні ризики.

Європейський досвід демонструє, що об'єднання зусиль держави та приватного капіталу дозволяє будувати соціальне житло в значно більших об'ємах. Важливо, що уряди країн ЄС все частіше приймають рішення про запровадження можливостей подальшого викупу соціального житла, адже вважається, що приватна власність дисциплінує та стимулює громадян до активної соціальної поведінки та трудової діяльності. Таким чином, соціальне житло перетворюється на доступне, поступово вирішується житлова проблема, корегується соціальна поведінка малозабезпечених громадян.

Зараз соціальне житло в Україні практично не будують. Тому цю проблему намагаються вирішити на всіх можливих рівнях. Наприклад, спеціальні програми для молодих спеціалістів на підприємствах. Так, за підтримки Полтавського ГЗК за січень – листопад поточного року у місті Комсомольську Полтавської обл. введено в експлуатацію 9471 м² загальної площі житла. Існує програма іпотеки для молодих спеціалістів – 30% від вартості житла сплачує підприємство, а залишок працівник може розстрочити на подальшу оплату [9].

На державному рівні це питання також активно вирішується. Прикладом цього може служити створення державного фонду сприяння молодіжному житловому будівництву, на який Постановою Кабінету Міністрів України від 29 липня 2002р. №1089 покладено запровадити державну програму забезпечення молоді житлом. Основними завданнями Програми є:

- впровадження заходів щодо розширення обсягів будівництва житла для молоді, удосконалення системи пільг для забезпечення житлом молодих сімей, особливо багатодітних, сімей з інвалідами, інших соціально незахищених категорій;
- створення ефективних фінансово-кредитних механізмів, що забезпечують економічну доступність житла для молодих сімей, молодих спеціалістів, підтримку незможних молодих громадян у поліпшенні житлових умов;
- запровадження додаткових економічних механізмів стимулювання розвитку молодіжного житлового будівництва та використання потенційних можливостей вторинного ринку житла, сприяння здешевленню вартості житла, яке будується для молоді із залученням коштів населення;
- створення відповідних умов для придбання і спорудження житла молодими сім'ями, самотніми молодими громадянами у сільській місцевості, облаштування їх домашнього господарства;
- подальший розвиток довгострокового кредитування на будівництво (реконструкцію) та придбання житла для молодих сімей та самотніх молодих громадян, залучення з цією метою додаткових позабюджетних джерел фінансування;

- розвиток системи молодіжних житлових комплексів, створення соціотехнополісів, діяльність яких спрямована на максимальну реалізацію творчого, інтелектуального та професійного потенціалу молоді.

Враховуючи все вищесказане можна виявити ряд протиріч. По-перше, в Україні є досить досконала законодавча база, яка захищає населення, але це відбувається лише на «паперах», лише на рівні прийняття законів. По-друге, житловий фонд в країні невинно зростає, будуються квартири європейського рівня. Але, по-третє, разом з тим кредитно-грошова політика, політика держави у плані «зведення» цих двох сторін залишає відкритим квартирне питання.

Європейський досвід демонструє, що об'єднання зусиль держави і приватного капіталу дозволяє будувати соціальне житло в набагато більших обсягах. Важливо, що уряди країн ЄС все частіше приймають рішення про запровадження можливостей подальшого викупу соціального житла, адже вважається, що приватна власність дисциплінує і стимулює громадян до активної соціальної поведінки і трудової діяльності. Таким чином, соціальне житло перетворюється на доступне, поступово вирішується житлова проблема, коригується соціальна поведінка малозабезпечених громадян. Можна використати французький досвід, коли держава, не маючи можливості будувати самостійно, субсидує приватні підприємства, котрі бажають будувати житло. Будівництво в Україні соціального, а головне доступного житла призведе до поліпшення житлових умов, стимулювання молодих спеціалістів для кар'єрного зростання, а також поліпшення взагалі соціального клімату суспільства.

Ідея будівництва дешевого житла є позитивною, але втілити її дуже складно, стверджують фахівці ринку нерухомості. Крім великих грошей, яких у держави немає, потрібне також бажання місцевих чиновників. А вони не хочуть змін і не згодні відмовитися від коштів, які їм приносять роздача землі під будівництво комерційного житла. Тому актуальність досліджень з теми соціального інвестування та місцевого самоврядування лише зростає, і потребує не тільки теоретичних, а й прикладних підходів.

Список літератури: 1. <http://slovnnyk.com.ua> – Словник економічних термінів. 2. Конституція України от 28.06.1996 №254к/96-ВР. 3. Жилищный кодекс Украинской РСР от 30.06.1986 №5464-Х. 4. Закон Украины «Про жилищный фонд социального назначения» от 12.01.2006 №3334-IV. 5. Закон Украины «о едином государственном автоматизированном реестре лиц, которые имеют льготы» от 29.01.2003 №117. 6. http://uprstat.kharkov.ukrtel.net/ua/stat/stat_inf/zhutl_fond/tab1.html. 7. <http://www.ukrstat.gov.ua/>. 8. <http://meget.kiev.ua/>. 9. <http://www.komsomolsk.org.ua/>.

*Яцина В. В.
м. Харків, Україна*

СКЛАДОВІ ТРАНСАКЦІЙНИХ ВИТРАТ НА ПІДПРИЄМСТВАХ УКРАЇНИ ТА РОСІЇ

Внаслідок недосконалості ринкових механізмів та недостатнього державного регулювання економічним процесам, що відбуваються на підприємствах України та Росії характерний досить високий рівень трансакційних витрат, який нерідко сягає половини вартості кінцевої продукції.

Трансакційні витрати відіграють фундаментальну роль у формуванні інститутів і можуть як економічна категорія широко застосовуватися в дослідженні діяльності